

Wyrok z dnia 27 stycznia 1995 r.

I PRN 110/94

Przewodniczący SSN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Antoni Filcek, Maria Mańkowska,

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Stefana Trautsołta, po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 1995 r. sprawy z powództwa Zbigniewa K. przeciwko Prokuraturze Wojewódzkiej w W. o wynagrodzenie, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 28 kwietnia 1994 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy dla Wrocławia Śródmieścia z dnia 2 lutego 1994 r., [...], w części dotyczącej wyrównania wynagrodzenia za okres od dnia 10 marca 1992 r. do 31 grudnia 1992 r. i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu-Sądowi Pracy dla Wrocławia Śródmieścia do ponownego rozpoznania;

oddalił rewizję nadzwyczajną w pozostałej części.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 2 lutego 1994 r., [...], Sąd Rejonowy-Sąd Pracy dla Wrocławia Śródmieścia zasądził od strony pozwanej Prokuratury Wojewódzkiej w W. na rzecz powoda Zbigniewa K. kwotę 56 504 300 zł z odsetkami, tytułem wyrównania wynagrodzenia za okres od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1992 r.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód w spornym okresie, był zatrudniony na stanowisku prokuratora. Strona pozwana wypłacała mu wynagrodzenie za pracę sprzecznie z art. 62 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 25, poz. 103 ze zm.) oraz sprzecznie z uchwałą Rady Państwa z dnia 20 lutego 1989 r. w sprawie zasad wynagradzania prokuratorów oraz asesorów i aplikantów prokuratorskich (M.P. Nr 4, poz. 37) i rozporządzeniem Rady Ministrów z

dnia 1 grudnia 1990 r. (Dz. U. Nr 84, poz. 494), gdyż do obliczania tego wynagrodzenia przyjmowała niższą podstawę niż wynikającą z przeciętnego wynagrodzenia w sferze produkcji materialnej w gospodarce narodowej, ogłaszanego co kwartał przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Sąd Rejonowy uznał, że powyższe przepisy nie zostały zmienione przez ustawę z dnia 28 września 1991 r. o wynagrodzeniach w sferze budżetowej w 1991 r. (Dz. U. Nr 87, poz. 396), ustawę z dnia 25 stycznia 1992 r. o zasadach gospodarki finansowej państwa w 1992 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 83) oraz ustawę budżetową na rok 1992 z dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. Nr 50, poz. 229).

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 28 kwietnia 1994 r., [...], oddalił rewizję strony pozwanej. Sąd Wojewódzki podkreślił, że przepisy ustawy o prokuraturze mają pierwszeństwo do ustalania wysokości wynagrodzeń prokuratorów przed ustawami okołobudżetowymi, które nie mogą przekształcać praw nabytych.

Od tego wyroku rewizję nadzwyczajną złożył Minister Sprawiedliwości, który zarzucił mu rażące naruszenie prawa, a w szczególności art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o wynagrodzeniach w sferze budżetowej w 1991 r. (Dz. U. Nr 87, poz. 396), art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. o zasadach gospodarki finansowej państwa w 1992 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 83) oraz art. 28 ustawy budżetowej na rok 1992 z dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. Nr 50, poz. 229). Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Wojewódzkiego oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego i o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Minister Sprawiedliwości wywiódł, że wskazane wyżej przepisy ustaliły, iż do ustalenia wynagrodzenia zasadniczego prokuratorów w 1991 r. stosuje się przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej w I kwartale 1991 r.; do takiego wynagrodzenia w 1992, do czasu uchwalenia ustawy budżetowej na ten rok - także przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej w I kwartale 1991 r.; a od dnia 1 czerwca 1992 r. do dnia 31 grudnia 1992 r. - przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej w I kwartale 1992 r. Zdaniem skarżącego bez znaczenia jest kwestia, że w przepisach wyżej wskazanych ustaw nie dokonano wyraźnej zmiany lub uchylenia art. 62 ustawy o prokuraturze. Sprzeczność między przepisami różnych ustaw, w przypadku gdy późniejsze nie uchylają wyraźnie przepisów wcześniejszych, podlega bowiem zda-

niem Ministra Sprawiedliwości, usunięciu przy zastosowaniu zasady *lex posterior derogat priori*. Powoduje to, że przepisy wskazanych wyżej ustaw, jako późniejsze, uchylają w okresie ich obowiązywania moc art. 62 ustawy o prokuraturze. Zdaniem Ministra Sprawiedliwości bez znaczenia jest, że regulacje prawne dotyczące wynagrodzeń prokuratorów zostały zamieszczone w wyżej opisanych ustawach. O znaczeniu i wykładni przepisów nie decyduje bowiem to w jakim akcie prawnym zostały zamieszczone, lecz ich treść i wynikająca z niej funkcja.

Na rozprawie przed Sądem Najwyższym prokurator popierał rewizję nadzwyczajną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie jest wynagrodzenie za pracę prokuratora za okres od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1992 r. W okresie tym występowały różne regulacje prawne. Przede wszystkim należy jednak stwierdzić, że zarzuty rewizji nadzwyczajnej w ogóle nie dotyczą, objętego roszczeniem okresu od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1990 r. Rewizja nadzwyczajna powołuje się bowiem na przepisy art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o wynagrodzeniach w sferze budżetowej w 1991 r. (Dz. U. Nr 87, poz. 386), art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. o zasadach gospodarki finansowej państwa w 1992 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 83) i art. 28 ustawy budżetowej na rok 1992 z dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. Nr 50, poz. 229), a te, zgodnie z ich wyraźnym brzmieniem, mogły znaleźć zastosowanie tylko co do okresów od 1 stycznia 1991 r. do 31 grudnia 1992 r. Inaczej mówiąc rewizja nadzwyczajna nie przedstawia w ogóle żadnych zarzutów, a więc także zarzutu rażącego naruszenia prawa, w zakresie dotyczącym uwzględnienia roszczeń powoda o wyrównanie wynagrodzenia za okres od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1990 r. W tym przedmiocie również Sąd Najwyższy nie dostrzega naruszenia prawa w zaskarżonych wyrokach. Są one zgodne z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 1991 r., I PZP 34/91 (PiZS 1991 nr 10 s. 70, Rejent 1991 nr 6 s. 148.) oraz uchwałą Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lutego 1993 r. (Dz. U. Nr 17, poz. 81). W tej części rewizja nadzwyczajna podlega więc oddaleniu na podstawie art. 421 § 1 k.p.c.

Jeżeli chodzi o okres od 1 stycznia 1991 r. do 31 grudnia 1991 r. to problem sprowadza się do oceny mocy obowiązującej cyt. art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o wynagrodzeniach w sferze budżetowej w 1991 r., według którego do ustalenia wynagrodzenia zasadniczego prokuratorów w tym roku, stosowało się przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej w I kwartale 1991 r. Orzeczeniem z dnia 29 stycznia 1992 r., sygn. akt K 15/91 (Orzecznictwo TK 1992 cz. I poz. 8, PiP 1993 nr 2 str. 98 z gl. C. Jackowiaka) Trybunał Konstytucyjny uznał, że cyt. art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. jest niezgodny z Konstytucją. Słuszność tego orzeczenia została uznana przez Sejm, który jednak nie dokonał zmiany ani uchylecia tego przepisu. Sąd Najwyższy przyjął, że uznanie przez Sejm za zasadne tego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego nie oznaczało, iż nie obowiązywało wynikające z tej ustawy zawieszenie waloryzacji płac w roku 1991 (uchwała z dnia 2 marca 1993 r., I PZP 3/93, OSP 1994 z. 2 poz. 35 z apr. gl. J. Trzczińskiego; por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 grudnia 1992 r., III APr 76/92, OSA 1993 nr 6 poz. 23). Co do zasady należy więc uznać, że reguły obliczania wynagrodzenia zasadniczego prokuratorów zostały czasowo zmodyfikowane przez przepis art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o wynagrodzeniach w sferze budżetowej w 1991 r. (por. wyrok z dnia 12 kwietnia 1994 r., I PRN 12/94, OSNAPiUS 1994 nr 4 poz. 61), gdyż ograniczenie obowiązywania regulacji prawnej może następować zarówno przez jej wyraźne uchYLECIE, jak też przez wydanie aktu późniejszego, w myśl zasady *lex posterior derogat legi anteriori* (tak wyrok z dnia 12 kwietnia 1994 r., I PRN 11/94, nie publikowany). Należy uznać, że Sądy obu instancji naruszyły prawo odmawiając zastosowania cyt. art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r.

Zważyć jednak trzeba, iż w wyniku uznania przez Sejm za słuszne opisanego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, sprzeczne z Konstytucją obniżenie wynagrodzeń prokuratorów w 1991 r. zostało częściowo zrekomensowane w ustawie z dnia 31 maja 1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji (Dz. U. Nr 44, poz. 202 ze zm.). Zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt "c" tej ustawy osoby, które w okresie od dnia 1 lipca 1991 r. do dnia 31 grudnia 1991 r. zajmowały stanowiska prokuratorów otrzymają rekompensacyjne świadectwa udziałowe narodowych funduszy inwestycyjnych, z wyjątkiem osób, których roszczenia z tego tytułu zostały zas-

pokoione. Przepis ten więc zakłada, że "wyrównanie" wynagrodzeń nastąpi przez wydanie świadectw udziałowych. Stanowi jednak także, iż możliwe było zaspokojenie roszczeń z tego tytułu w inny sposób, np. przez wypłatę wynagrodzeń z pominięciem cyt. art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r.

Dla uwzględnienia rewizji nadzwyczajnej niezbędne jest stwierdzenie nie tylko naruszenia prawa ale także uznanie, że naruszenie to ma charakter "rażący". W zaskarżonych wyrokach przyjęto, że jest zgodne z prawem pominięcie przepisu, co do którego Trybunał Konstytucyjny stwierdził jego niezgodność z Konstytucją, a Sejm uznał takie orzeczenie za słuszne. Rozumowanie to dotknięte jest wadą. Należy jednak uznać, że niezastosowanie w takiej sytuacji określonego przepisu (art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r.), zwłaszcza gdy późniejsza ustawa (o narodowych funduszach inwestycyjnych) uwzględniła takie pominięcie jego stosowania, nie jest "rażącym naruszeniem prawa" w rozumieniu art. 417 § 1 k.p.c. Z tego względu rewizja nadzwyczajna, na podstawie art. 421 § 1 k.p.c. podlega w tym zakresie oddaleniu.

Następny okres, który należy wyróżnić to okres od 1 stycznia 1992 r. do 10 marca 1992 r. Chodzi w nim o zastosowanie art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. o zasadach gospodarki finansowej państwa w 1992 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 83 ze zm.), nakazującego do czasu uchwalenia ustawy budżetowej na 1992 r. obliczać wynagrodzenie prokuratorów według przeciętnego wynagrodzenia w sferze produkcji materialnej w I kwartale 1991 r. W orzeczeniu z dnia 30 listopada 1993 r., sygn. akt K 18/92 (Orzecznictwo TK 1993 cz. II poz. 41), Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przepis art. 16 cyt. ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r., w zakresie odnoszącym się do czasu przed dniem jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw (co nastąpiło 10 marca 1992 r.), jest niezgodny z Konstytucją. Obwieszczeniem z dnia 15 czerwca 1994 r. (Dz. U. Nr 74, poz. 338) Prezes Trybunału Konstytucyjnego ogłosił utratę mocy obowiązującej tegoż art. 16 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. w zakresie odnoszącym się do czasu przed dniem jej ogłoszenia (czyli właśnie za okres od 1 stycznia 1992 r. do 10 marca 1992 r.). Oceniając więc w świetle aktualnego stanu prawnego, wynikającego z opisanej utraty mocy omawianego przepisu, należy uznać, że w zaskarżonych wyrokach, w ostatecznym wyniku, nie doszło do naruszenia prawa przez pominięcie stosowania cyt. art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. w okresie od 1

stycznia 1992 r. do 10 marca 1992 r., gdyż przepis ten utracił moc obowiązującą. Dlatego i w tym zakresie rewizja nadzwyczajna podlegała oddaleniu.

Sąd Najwyższy uwzględnił rewizję nadzwyczajną tylko w zakresie żądania wyrównania wynagrodzenia za okres od 10 marca 1992 r. do 31 grudnia 1992 r. W tym przedmiocie Sądy pominęły bowiem przepis art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. oraz przepis art. 28 ustawy budżetowej na 1992 r. z dnia 5 czerwca 1992 r. Wskazany orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 listopada 1993 r., K 18/92, za okres po ogłoszeniu ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r., przepis art. 16 pkt 2 został uznany za zgodny z Konstytucją. Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 8 listopada 1994 r., P. 1/94, nie dopatrył się także niezgodności z Konstytucją przepisu art. 28 ustawy budżetowej na 1992 r. Niezastosowanie przepisów o jednoznacznej treści, co do których nadto Trybunał Konstytucyjny uznał ich zgodność z Konstytucją, jest rażącym naruszeniem prawa w rozumieniu art. 417 § 1 k.p.c. i skutkuje uchyleniem wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (art. 422 § 2 k.p.c.). Merytoryczne rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy, nie było bowiem możliwe z uwagi na konieczność ustalenia jaka kwota została powodowi zasądzona tytułem wyrównania wynagrodzenia za okres od 10 marca 1992 r. do 31 grudnia 1992 r.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====